

Lagen om tillsynen

över arbetarskyddet

Social- och hälsovårdsministeriet

Broschyrer 2006:2swe

Helsingfors 2006

1 Lagen om tillsynen över arbetarskyddet

I lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen, dvs. arbetarskyddstillsynslagen, bestäms om det förfarande som skall följas då arbetarskyddsmyndigheterna övervakar att bestämmelserna om arbets säkerhet och anställning samt övriga bestämmelser om arbetarskyddet iakttas samt om arbetarskyddssamarbete mellan arbetsgivaren och arbetstagarna på arbetsplatsen. Målet med lagen är också att förbättra arbetsmiljön och arbetsförhållandena. Dessa mål förverkligas genom myndighetstillsyn och samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Genom tillsynslagen bestäms om två saker:

- hur efterlevnaden av arbetarskyddsbestämmelserna skall övervakas
- om arbetarskyddssamarbete mellan arbetsgivaren och arbetstagarna på arbetsplatsen.

Den nya tillsynslagen effektiviserar myndighetstillsynen och garanterar arbetstagarna möjligheter att ta del i arbetarskyddssamarbetet på arbetsplatser. Tillsynslagen, som trädde i kraft den 1 februari 2006, upphäver lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring samt de tillsynsförordningar som givits med stöd av den.

2 Myndigheternas tillsynsförfarande

Tillsyn

Tillsynen betyder alla de åtgärder som arbetarskyddsmyndigheterna vidtar för att säkerställa att bestämmelserna följs. Till arbetarskyddsmyndigheter hör arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsbyråer och i fråga om marknadsövervakning även social- och hälsovårdsministeriet. I sin tillsynsverksamhet främjar arbetarskyddsmyndigheterna också arbetsgivarens och arbetstagarnas samarbete till exempel genom att ge anvisningar om tillämpningen av lagstiftningen och genom att berätta om exempel på god praxis i organiseringen av samarbetet.

De viktigaste bestämmelserna finns i den nya arbetarskyddstillsynslagen. I sin tillsynsuppgift följer myndigheterna också förvaltningslagen, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, språklagarna och andra författningar.

Arbetarskyddsmyndigheternas rättigheter

Arbetarskyddsmyndigheter och inspektörer använder sina rättigheter bara för arbetarskyddstillsynens behov och i den omfattning som tillsynen förutsätter. Inspektörerna använder sina rättigheter i samband med de inspektioner de förrättar på arbetsplatser och på andra ställen. Inspektören bevisar på begäran sin befogenhet att förrätta en inspektion.

Inspektören har rätt att få tillträde till platser där arbete utförs eller där det finns motiverat skäl att förmoda att arbete utförs. Inspektören har rätt att även få tillträde till andra tillsynsobjekt såsom föreskrivs i lagen. Dessutom har inspektören rätt att av arbetsgivaren få till påseende handlingar

och utredningar om frågor som hänför sig till arbetets och arbetsmiljöns säkerhet och sundhet och arbetsgemenskapens tillstånd.

Inspektören har rätt att av arbetsgivaren få till påseende det mellan arbetsgivaren och den som producerar företagshälsovårdstjänster ingångna avtalet om ordnande av företagshälsovård och vissa andra redogörelser i nära anslutning till företagshälsovården.

Inspektören har rätt att samtala med personer som arbetar på arbetsplatsen, eller med andra personer som befinner sig där, på tumanhand eller i närvaro av vittnen och av dem få uppgifter som är nödvändiga för tillsynsupdraget.

Arbetarskyddsmyndigheten och inspektören har rätt att med tanke på en särskild utredning eller undersökning ta prov av en råvara eller ett material som används på arbetsplatsen eller av en produkt som tillverkats där eller används där.

Inspektören har rätt att på arbetsplatsen utföra arbetshygieniska mätningar. För fotografering behövs arbetsgivarens tillstånd eller en med beaktande av tillsynen grundad anledning.

Förrättande av arbetarskyddsinspektioner

Arbetarskyddsinspektioner förrättas så ofta och så effektivt som det med tanke på en effektiv tillsyn är nödvändigt. Arbetarskyddsinspektioner förrättas av arbetarskyddsbyråer enligt de resultatmål som överenskommits med social- och hälsovårdsministeriet.

För att man på arbetsplatsen skall kunna förbereda sig för inspektionen och se till att arbetsgivarens och arbetstagarernas behöriga företrädare är närvarande, underrättas arbetsgivaren om

inspektionen på förhand. Ibland förutsätter tillsynen att en inspektion förrättas utan att underrätta om den på förhand.

Om en inspektion förrättas eller någon annan åtgärd vidtas till följd av anmälan till arbetarskyddsmyndigheten, skall anmälarens identitet och det faktum att tillsynsåtgärden vidtagits till följd av anmälan hemlighållas om anmälaren inte har gett sitt samtycke till att yppa hans eller hennes identitet. Dessutom skall det med tanke på tillsynen vara nödvändigt att yppa anmälarens identitet.

I tillsynslagen föreskrivs särskilt om inriktning av inspektioner på farliga arbetsplatser och att de skall förrättas vid olika tider på dygnet än de inspektioner som förrättas till följd av anmälan från arbetsplatsen. Inspektionen skall förrättas om det på basis av anmälan finns grundad anledning därtill. Myndigheten kan dock finna för gott att någon annan åtgärd än inspektion är tillräcklig.

I utrymmen som omfattas av hemfriden kan en inspektion förrättas om det är nödvändigt för att förebygga risker för arbetstagarens liv eller väsentliga olägenheter eller risker för hans eller hennes hälsa. Till det område som omfattas av hemfriden hör en persons stadigvarande bostad, men hemfriden omfattar också andra utrymmen som används för boende. Fähuset eller andra ekonomibyggnader på lantgårdar anses inte vara inbegripna i de utrymmen som omfattas av hemfriden.

Inspektionsberättelse

Inspektören gör upp en skriftlig inspektionsberättelse över inspektionen. I den antecknas inspektionens förlopp och de åtgärder som förutsätts på basis av inspektionen. Även avvikande åsikter om

de omständigheter som är föremål för inspektionen antecknas i berättelsen.

Inspektören kan också i inspektionsberättelsen ge råd som innehåller rekommendationer i syfte att främja arbetarskyddet samt anvisningar och uppmaningar (se avsnitt 3). Med rekommendationer avses råd om goda arbetsätt och god praxis i situationer där det inte är fråga om att uppfylla lagens minimikrav.

Inspektionsberättelsen delges arbetsgivaren och ifrågavarande arbetarskyddsfullmäktig. Om det inte finns någon arbetarskyddsfullmäktig på arbetsplatsen, skall arbetsgivaren informera om inspektionsberättelsen på ett lämpligt sätt som är brukligt i fråga om informationsförmedling på arbetsplatsen.

Anlitande av sakkunniga

Ibland behövs utomstående hjälp vid arbetarskyddstillsynen. Hjälp behövs kanske för att utreda om ett speciellt förhållande på arbetsplatsen eller en viss detalj i en produkt överensstämmer med bestämmelserna. Lagen ger rätt att anlita sakkunniga och utgör samtidigt grunden för den sakkunniges befogenheter. Arbetarskyddsmyndigheten väljer en sakkunnig och betalar de kostnader som uppstår. Den sakkunnige kan vara en enskild person eller en sakkunniginrättning. Sakkunniguppdraget kan också utföras utanför arbetsplatsen (t.ex. av en forskningsanstalt).

I fråga om jäv och den sakkunniges förfaringsätt tillämpas förvaltningslagen. Den sakkunnige skall vara obunden i sitt uppdrag. Till utrymmen som omfattas av hemfriden har den sakkunnige tillträde endast med en inspektör och som dennes biträde.

3 Utövande av befogenheter

Anvisningar

Inspektören ger arbetsgivaren en skriftlig anvisning eller uppmaning om de skyldigheter som föreskrivs i arbetarskyddsbestämmelser inte har iakttagits. Anvisningar ges när inspektören har konstaterat förhållanden som strider mot bestämmelserna och de risker eller olägenheter som följer av dem är obetydliga. Arbetsgivaren skall rätta till förhållandena.

Uppmaning

Inspektören ger en skriftlig uppmaning, om de förhållanden som strider mot bestämmelserna medför risker som är större än obetydliga. I tillsynslagen finns uppräknade sådana fall i vilka uppmaning genast kan ges. En uppmaning kan ges även om en anvisning inte har iakttagits. Inspektören följer upp att uppmaningen iakttas inom utsatt tid. Om uppmaningen inte iakttas, för inspektören ärendet till arbetarskyddsmyndigheten.

Arbetarskyddsmyndighetens beslut

Arbetarskyddsmyndigheten kan ålägga arbetsgivaren och andra berörda personer att undanröja det tillstånd som strider mot bestämmelserna. För åtgärderna ställs en tidsfrist. Arbetarskyddsmyndigheten kan förena sitt beslut med vite eller med hot om tvångsutförande eller med hot om avbrytande. Vitet skall betalas om den förpliktade inte vidtar de åtgärder som ålagts i beslutet. Hot om tvångsutförande betyder att myndigheten kan låta utföra de åtgärder som ålagts på den förpliktades kostnad. Hot om avbrytande betyder att myndigheten vid behov kan avbryta verksamheten om åläggandet inte har uppfyllts.

Användningsförbud

Arbetarskyddsmyndigheten kan fatta ett beslut genom vilket myndigheten förbjuder användningen av sådana maskiner, arbetsredskap eller andra tekniska anordningar eller arbetsmetoder, eller att sådant arbete fortgår, som medför fara för liv eller hälsa. Ett sådant beslut kallas användningsförbud. Användningsförbudet kan förenas med vite. Om det finns en omedelbar risk, kan inspektören meddela ett temporärt användningsförbud. Inspektören måste utan dröjsmål föra användningsförbudet till arbetarskyddsmyndigheten.

Behandling av ärendet

Innan beslut fattas skall arbetarskyddsmyndigheten ge arbetsgivaren och arbetarskyddsfullmäktigen tillfälle att bli hörd. Behörig arbetarskyddsfullmäktig är den arbetarskyddsfullmäktig som företräder arbetstägaren vars arbete beslutet gäller.

4 Marknadskontroll och marknadsövervakning

Inspektörerna i arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsbyråer gör inspektionsbesök på arbetsplatser och andra tillsynsobjekt. De får veta och de själva tar också reda på hurudana produkter som finns på marknaden för att användas på arbetsplatser och hurudana produkter som används i arbete. Detta kallas marknadskontroll. Marknadskontroll och marknadsövervakning inriktas på produktens överensstämmelse med gällande krav, som tillverkaren svarar för.

Om det i marknadskontrollen kommer fram att ärendet förutsätter åtgärder av ministeriet, överför arbetarskyddsbyrån frågan till social- och hälsovårdsministeriet. Ministeriet kan förbjuda att en produkt som inte överensstämmer med kraven släpps ut på marknaden eller överläts för att användas eller uppställa begränsningar eller villkor för att en produkt skall få släppas ut på marknaden. Ministeriet kan ålägga den som svarar för produkten att återkalla en sådan produkt från marknaden eller ta den ur bruk. Om en produkt medför omedelbar risk för arbetstagaren, kan inspektören temporärt förbjuda att produkten överläts. Inspektören skall omedelbart överföra ärendet till ministeriet.

Social- och hälsovårdsministeriet kan ålägga den som försummat sina skyldigheter att ge information om de förbud och begränsningar som gäller produkten. Informationen kan också gälla produktinnehavarens rättigheter. Ministeriet kan förena sitt beslut med vite eller med hot om tvångsutförande eller med hot om avbrytande.

Ministeriet har rätt att undersöka en produkt om detta är nödvändigt med tanke på tillsynen. På yrkande av produktinnehavaren måste produkten ersättas enligt gängse pris. Ersättningen betalas dock inte om det visar sig att produkten inte uppfyller kraven. Om produkten står i strid med kraven, kan tillverkaren eller den som släppt ut produkten på marknaden åläggas att ersätta staten de kostnader som undersökningen av produkten orsakat.

5 Arbetarskyddssamarbete

Arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen främjar samförståndet mellan arbetsgivaren och arbetstagarna. Samarbetet gör det möjligt för arbetstagarna att delta i och påverka behandlingen av ärenden som gäller säkerheten och hälsan på arbetsplatsen. Samarbetsparterna är arbetsgivare och dennes anställda. Arbetsgivaren tar initiativet om organiseringen av arbetarskyddssamarbetet och om samarbetsförfarandet.

Man kan överenskomma om att ordna det arbetarskyddssamarbete som föreskrivs i tillsynslagen även på något annat sätt. En del av ärendena kan man komma överens om bara genom riksfattande arbets- eller tjänstekollektivavtal. För en del av ärenden kan lokala avtal ingås. Ett lokalt avtal skall trygga arbetstagarna möjligheter till arbetarskyddssamarbete som motsvarar de möjligheter till deltagande som föreskrivs i lagen.

Vad kan man inte överenskomma om?

Genom avtal kan man inte ta bort arbetarskyddsfullmäktigens och vicefullmäktigens rätt att få utbildning, arbetarskyddsfullmäktigens rätt att använda tid för sitt fullmäktigeuppdrag och arbetsgivarens skyldighet att ersätta arbetarskyddsfullmäktigen den arbetsförtjänst som fullmäktigen förlorar då han eller hon sköter sina uppdrag.

Genom avtal kan man inte begränsa arbetarskyddsfullmäktigens rätt att få uppgifter och rätt att avbryta farligt arbete. Genom avtal kan fullmäktigens uppsägningskydd inte heller begränsas.

Genom ett lokalt avtal kan man inte begränsa valet av arbetarskyddsfullmäktig och vicefullmäktige, arbetarskyddsfullmäktigens och vicefullmäktigens rätt att få utbildning, arbetarskyddsfullmäktigens tidsanvändning och inte heller ersättning för arbetarskyddsfullmäktigen för förlorad arbetsförtjänst. Genom ett lokalt avtal kan man inte heller begränsa arbetarskyddskommissionens medlemmars tidsanvändning och ersättningar och de rättigheter som gäller arbetarskyddsfullmäktigens och arbetarskyddskommissionens verksamhetslokaler.

Man kan allmänt överenskomma om arbetarskyddsfullmäktigens och arbetarskyddskommissionens mandatperioder genom riksomfattande avtal. Lokalt kan man överenskomma om arbetarskyddskommissionens mandatperiod och arbetarskyddsfullmäktigens mandatperiod på en kortare tid än två kalenderår. Lokalt kan fullmäktigens mandatperiod på två kalenderår förlängas endast av arbetarskyddskommissionen eller i motsvarande samarbetsförfarande, och endast av grundat skäl och högst för fyra kalenderår.

I arbetarskyddslagen föreskrivs också om samarbete mellan arbetsgivare och arbetstigare. Enligt lagen skall arbetsgivaren och arbetstigarerna tillsammans upprätthålla och förbättra säkerheten på arbetsplatsen. Bestämmelsen tillämpas också på de arbetsplatser som inte berörs av bestämmelserna i tillsynslagen. Om samarbetet har ordnats enligt tillsynslagen, uppfyller det också arbetarskyddslagens bestämmelser.

Arbetsplats

I tillsynslagen definieras begreppet arbetsplats med tanke på samarbetet. Med arbetsplats avses en helhet som är ändamålsenlig för samarbete. Den bestäms efter det arbete som utförs, verksamhetens omfattning och antalet arbetstagare i olika verksamhetsställen. En samarbetsarbetsplats kan bestå av en eller flera verksamhetsställen eller verksamhetsenheter. För samarbetet definieras begreppet arbetsplats så att parterna i samarbetet har faktiska möjligheter att sköta sina uppgifter.

Ärenden som omfattas av samarbetet

Enligt tillsynslagen är parterna i arbetarskyddssamarbetet en enskild arbetstagare och dennes närmaste förman samt arbetarskyddsfullmäktig och arbetarskyddschef. Enligt lagen omfattar samarbetet frågor som kan påverka en enskild arbetstagares säkerhet, hälsa eller arbetsförmåga. Frågan kan gälla såväl arbetet och arbetsmiljön som arbetsklimatet. I samarbetet behandlas det aktuella läget eller förändringar i det. Frågan kan direkt påverka en arbetstagare eller allmänt arbetstagarnas säkerhet eller hälsa. Det kan gälla förfaringssätt, organisering av arbetet, utredningar, planer, mål, program och statistiska och andra uppföljande uppgifter. Dessutom finns det bl.a. i lagen om företagshälsovård och arbetarskyddslagen bestämmelser om frågor som skall behandlas i samarbete.

De ärenden som omfattas av arbetarskyddssamarbete skall med beaktande av målen för samarbetet behandlas i tillräckligt god tid. Till samarbetet hör också att uppfölja realiseringen och effekterna av de ärenden som behandlats.

Behandling av samarbetsärenden

Ärenden som direkt påverkar en enskild arbetstagares säkerhet och hälsa behandlas mellan arbetstagaren och arbetsgivaren eller en förman som företräder arbetsgivaren. Arbetarskyddsfullmäktigen kan på eget initiativ eller på arbetstagarens eller förmännens initiativ delta i behandlingen.

Ärenden som är vitt omfattande behandlas av arbetarskyddskommissionen. Om en arbetarskyddskommission inte har grundats, behandlas ärenden mellan arbetsgivaren och arbetarskyddsfullmäktigen. En medlem i arbetarskyddskommissionen har rätt att lägga fram förslag till ärenden som skall tas upp i arbetarskyddskommissionen. Den som tar initiativ har rätt att få motiverad respons på förslagen.

Arbetarskyddschef

Varje arbetsplats har en person som sköter arbetarskyddschefens uppgifter. Arbetsgivaren kan själv sköta dessa uppgifter. I annat fall skall arbetsgivaren utse en arbetarskyddschef för att sköta dem.

Arbetarskyddschefen är en samarbetsperson för arbetarskyddet. Han eller hon bistår arbetsgivaren och förmännen i uppgifter som hänför sig till anskaffning av sakkunskap om arbetarskyddet samt till samarbetet mellan arbetstagarna och arbetarskyddsmyndigheterna. Arbetarskyddschefen tar hand om ordnandet och utvecklandet av arbetarskyddssamarbetet. Arbetarskyddschefen skall ha sådan kompetens som förhållandena på arbetsplatsen förutsätter och förtrogenhet med arbetarskyddsbestämmelser. Tillsynslagen förutsätter att arbetarskyddschefen har de förutsättningar som

behövs för behandlingen av samarbetsfrågor och ordnandet av samarbete.

Val av arbetarskyddsfullmäktig och vicefullmäktig

Arbetstagarna skall utse en arbetarskyddsfullmäktig och två vicefullmäktige på en arbetsplats där det regelbundet arbetar minst tio arbetstagare. Även på andra arbetsplatser kan arbetstagarna utse en arbetarskyddsfullmäktig och två vicefullmäktige. Arbetstagarna i funktionärsställning kan utse motsvarande fullmäktige till sina företrädare.

Arbetstagarna anordnar ett val i vilket en arbetarskyddsfullmäktig och två vicefullmäktige väljs. En fullmäktig kan väljas i ett sämjoval om arbetstagarna är ense om förfarandet och om de personer som skall utses. En arbetarskyddsfullmäktigs mandatperiod är två år om man inte kommit överens om annat före valet.

De som anordnar valet kommer överens med arbetsgivaren om tidpunkten och platsen för valet. Alla arbetstagare på arbetsplatsen kan delta i valet. Valet får inte i onödan störa verksamheten på arbetsplatsen.

Vid behov skall arbetsgivaren på arbetsplatsen ge information om arbetstagarnas rätt att välja en arbetarskyddsfullmäktig. Arbetsgivaren får inte försvåra anordnandet av valet. Om det förekommer ovisshet om förrättandet av val av arbetarskyddsfullmäktig, skall inspektören i arbetarskyddsdistriktet ge arbetstagarna nödvändiga anvisningar. Vid behov måste inspektören vidta åtgärder för anordnandet av val.

För anordnandet av val skall arbetsgivaren tillhandahålla arbetstagarna en förteckning över arbetstagarna på arbetsplatsen. Vid behov skall arbetsgivaren ge arbetstagarna en särskild förteckning över arbetstagarna i funktionärsställning. För valet skall arbetsgivaren till arbetstagarnas förfogande ställa sådana utrymmen som denne förfogar över.

Arbetarskyddsfullmäktigens och vicefullmäktigens uppgifter

Arbetarskyddsfullmäktigen företräder arbetstagarna på arbetsplatsen i arbetarskyddsärenden. Arbetarskyddsfullmäktigen sätter sig på eget initiativ in i arbetsplatsens arbetarskyddsfrågor. Fullmäktigen deltar i arbetarskyddsinspektioner på arbetsplatsen. Dessutom gör arbetarskyddsfullmäktigen de arbetstagare han eller hon företräder uppmärksamma på faktorer som främjar säkerhet och hälsa i arbetet.

Arbetarskyddsfullmäktigens anställningsförhållande kan avslutas eller han eller hon kan avgå från arbetarskyddsfullmäktigens uppdrag mitt under sin mandatperiod. Då träder vicefullmäktigen in i hans eller hennes ställe för den kvarstående mandatperioden.

Arbetarskyddsfullmäktigen kan vara tillfälligt förhindrad att sköta sina uppgifter. Då sköter vicefullmäktigen sådana arbetarskyddsfullmäktigens nödvändiga uppgifter som inte kan uppskjutas tills arbetarskyddsfullmäktigens hinder är över.

När vicefullmäktigen sköter arbetarskyddsfullmäktigens nödvändiga uppgifter då denne är förhindrad, har han eller hon rätt att få uppgifter,

använda tid och få ersättning för förlorad arbetsförtjänst samt rätt att avbryta farligt arbete.

Arbetarskyddsfullmäktigen har rätt att få uppgifter och utbildning

Arbetarskyddsfullmäktigen har rätt att av arbetsgivaren få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av arbetarskyddsfullmäktigens samarbetsuppgifter. Detta omfattar rätten att få till påseende handlingar och förteckningar som gäller arbetarskyddet och som arbetsgivaren skall föra eller som arbetsgivaren har. Fullmäktigen har rätt att få till påseende avtalet om ordnande av företagshälsovård eller beskrivning av företagshälsovården samt verksamhetsplanen för företagshälsovården. Fullmäktigen har också rätt att få kopior av handlingarna i den omfattning hans eller hennes samarbetsuppgifter förutsätter.

Arbetsgivaren ser till att arbetarskyddsfullmäktigen och vicefullmäktigen har möjlighet att få sådan utbildning som uppdraget förutsätter. Arbetsgivaren och arbetarskyddsfullmäktigen samt vicefullmäktigen tar upp behovet av utbildning samt utbildningsarrangemangen inom två månader från valet. Utbildningen får inte medföra kostnader eller inkomstbortfall för arbetarskyddsfullmäktigen eller vicefullmäktigen. Utbildningen sker på arbetstid om man inte kommit överens om något annat.

Arbetarskyddsfullmäktigens tidsanvändning

Arbetsgivaren befriar arbetarskyddsfullmäktigen från dennes regelbundna arbetsuppgifter för skötseln av arbetarskyddsfullmäktigens uppgifter.

Befrielsen gäller en sådan skälig tid som fullmäktigen behöver för att kunna sköta sina uppgifter. Ett giltigt skäl kan tillfälligt förhindra befrielsen. I tillsynslagen har uppräknats de omständigheter som beaktas vid bestämning av den tid som behövs för skötseln av arbetarskyddsfullmäktigens uppgifter.

Arbetsgivaren ser till att arbetarskyddsfullmäktigen befrias från sina arbetsuppgifter så att det verkligen blir möjligt att sköta fullmäktigens uppgifterna. Befrielsen som beviljats arbetarskyddsfullmäktigen beaktas vid organiseringen av arbetet.

På en arbetsplats där minst 10 arbetstagare regelbundet arbetar skall arbetarskyddsfullmäktigen befrias från skötseln av arbetsuppgifter för minst fyra timmar under respektive period av fyra varandra påföljande kalenderveckor. Detta minimikrav gäller den arbetarskyddsfullmäktig som företräder den grupp arbetstagare i vilkas arbete olägenheterna eller riskerna är största. Man kan överenskomma om arbetarskyddsfullmäktigens tidsanvändning även på något annat sätt genom ett riksomfattande avtal.

Arbetarskyddsfullmäktigens inkomstbortfall ersätts

Arbetsgivaren ersätter arbetarskyddsfullmäktigen det inkomstbortfall som skötseln av arbetarskyddsfullmäktigens uppgifter under arbetstiden förorsakar honom eller henne. Arbetsgivaren betalar arbetarskyddsfullmäktigen också ersättning för de nödvändiga arbetarskyddsuppgifter som utförts utom arbetstiden.

Arbetarskyddsfullmäktigen har rätt att avbryta farligt arbete

Arbetarskyddsfullmäktigen har rätt att avbryta ett arbete som medför omedelbar och allvarlig risk. Fullmäktigen måste meddela arbetsgivaren, helst på förhand, att arbetet kommer att avbrytas. Avbrytande av ett arbete får inte inskränka utförandet av arbete i större utsträckning än vad som är nödvändigt. Arbetarskyddsfullmäktigen är inte skyldig att ersätta skada som ett lagligt avbrott eventuellt orsakar.

Arbetsgivaren måste försäkra sig om att risken inte längre föreligger innan arbetet kan fortsätta.

Arbetarskyddsfullmäktigens uppsägningskydd

Arbetarskyddsfullmäktigen har ett likadant uppsägningskydd som en förtroendeman eller ett förtroendeombud. Om uppsägningskyddet för en förtroendeman och ett förtroendeombud bestäms i arbetsavtalslagen.

Arbetarskyddskommissionen

På en arbetsplats där minst 20 arbetstagare regelbundet arbetar skall inrättas en arbetarskyddskommission. Dess mandatperiod är två år. Arbetsgivaren och arbetstagarna på arbetsplatsen är företrädare i arbetarskyddskommissionen. Arbetsgivaren tar initiativet till att inrätta en arbetarskyddskommission. Man kan överenskomma om arbetarskyddskommission eller skötandet av dess uppgifter även på något annat sätt i enlighet med den avtalsrätt som föreskrivs i lagen.

I arbetarskyddskommissionen finns vid behov fyra, åtta eller tolv medlemmar. En fjärdedel av medlemmarna företräder arbetsgivaren. Hälften

av medlemmarna företräder den grupp arbetstagarare eller arbetstagarare i funktionärsställning som är den större. En fjärdedel företräder den mindre gruppen. Man kan även komma överens om saken på något annat sätt.

Arbetsgivaren utser sina företrädare i arbetarskyddskommissionen. En av arbetsgivarens företrädare måste vara en person som svarar för beredningen av de ärenden som kommissionen behandlar. Arbetarskyddschefen har rätt att delta i sammanträdena.

På grund av sin ställning är arbetarskyddsfullmäktige medlemmar i arbetarskyddskommissionen. De övriga företrädarna för arbetstagarare utses genom val i samma förfarande som vid val av arbetarskyddsfullmäktig.

Ordförande för arbetarskyddskommissionen är arbetsgivaren, en företrädare för denne eller en person som kommissionen valt inom sig.

För tidsanvändningen och ersättningen av inkomstbortfall för arbetarskyddskommissionens medlemmar gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om arbetarskyddsfullmäktigens motsvarande rättigheter.

Arbetsutrymmen för arbetarskyddsfullmäktig och arbetarskyddskommission

Arbetsgivaren anvisar av de utrymmen han eller hon disponerar över sådana utrymmen för arbetarskyddsfullmäktigen och arbetarskyddskommissionen som är nödvändiga för skötseln av uppgifterna. Arbetarskyddsfullmäktigen får också använda kontorstillbehör och telekommunikationsmedel som finns på arbetsplatsen för att sköta sina uppgifter.

Gemensam arbetarskyddsfullmäktig

Om det på samma arbetsplats arbetar arbetstagare som är anställda hos olika arbetsgivare, har de rätt att välja en gemensam arbetarskyddsfullmäktig, som företräder dem vid arbetarskyddssamarbete med samtliga arbetsgivare på arbetsplatsen och i förhållande till arbetarskyddsmyndigheterna.

Om samarbete mellan arbetsgivare och egenföretagare på en gemensam arbetsplats såsom i fråga om gemensamma faror bestäms i arbetarskyddslagen.

Samarbetspersoner har tystnadsplikt

Den som sköter samarbetsuppgifter skall hemlighålla sådana sekretessbelagda uppgifter som han eller hon fått vid skötseln av sina uppgifter. De måste hemlighållas även efter det att personen har upphört med att sköta samarbetsuppgifter. Uppgifterna får inte ges ut om den person till vars skydd tystnadsplikten har föreskrivits inte har gett sitt samtycke till att uppgifterna lämnas ut.

Uppgifter som skall hemlighållas rör arbetsgivarens ekonomiska ställning, affärs- och yrkeshemlighet samt företagssäkerhet och motsvarande säkerhetsarrangemang som i fall de sprids kan skada arbetsgivaren eller dennes kompanjon eller avtalspart. Uppgifter som gäller en privat persons ekonomiska ställning eller hans eller hennes personliga förhållanden skall också hemlighållas.

6 Ändringssökande, anmälningsskyldighet och straffbestämmelser

Ändring i beslut som fattats med stöd av tillsynslagen söks genom besvär. Beslut som fattats av arbetarskyddsbyrån överklagas hos förvaltningsdomstolen. Ändring i beslut som social- och hälsovårdsministeriet i egenskap av arbetarskyddsmyndighet fattat söks hos högsta förvaltningsdomstolen. Ett beslut kan överklagas av arbetsgivaren, av annan eventuell sakägare eller i vissa fall av arbetarskyddsfullmäktigen.

Anmärkning

Man kan lämna till arbetarskyddsbyrån en anmärkning inom två månader efter att en tillsyns-åtgärd har vidtagits. Anmärkningen kan göras av arbetsgivaren, arbetstagaren eller en arbetarskyddsfullmäktig. Den som framställt anmärkningen underrättas om vilka åtgärder anmärkningen föranlett.

Anmälan om olycksfall i arbetet eller yrkessjukdom

Arbetsgivaren anmäler till arbetarskyddsmyndigheten om sådana olycksfall i arbetet som lett till döden eller svår skada. Om en läkare med fog misstänker en yrkessjukdom eller någon annan arbetsrelaterad sjukdom, anmäler han eller hon till arbetarskyddsbyrån om saken.

Lämnande av uppgifter om samarbetspersoner

Arbetsgivaren lämnar uppgifter om arbetarskyddschef, arbetarskyddsfullmäktig och vicefull-

mäktige samt medlemmarna i arbetarskyddskommissionen till personregistret för arbetarskyddet som upprätthålls av Arbetarskyddscentralen. Statsarbetsgivaren gör motsvarande anmälan till Statskontoret.

Skyldighet att lämna förhandsanmälan

Arbetsgivaren lämnar till arbetarskyddsmyndigheten en anmälan om ett arbete som orsakar särskilda risker för sjukdom eller olägenheter för hälsan. Asbestarbete och annat än tillfälligt byggnadsarbete är exempel på sådana arbeten. Till arbetarskyddsmyndigheten anmäls om en verksamhetsidkare som sin huvudsakliga verksamhet börjar tillhandahålla privat arbetskraftsservice.

Anmälan till andra myndigheter

Om arbetarskyddsmyndigheten får kännedom om en bristfällighet i en produkt, i fråga om vilken tillsynen över efterlevnaden av säkerhetsbestämmelserna ankommer på någon annan myndighet, anmäler arbetarskyddsmyndigheten saken till tillsynsmyndigheten i fråga.

Anmälan om brottmål och behandling av anmälan

Arbetarskyddsmyndigheten kan göra en anmälan till polisen för förundersökning. Vid förundersökningen bereds arbetarskyddsmyndigheten tillfälle att bli hörd. Även allmän åklagare bereder arbetarskyddsmyndigheten tillfälle att avge utlåtande innan han eller hon avslutar om åtalsprövningen. Arbetarskyddsmyndigheten har rätt att närvara och yttra sig då ärendet förhandlas vid domstolen.

Straffbestämmelser

I tillsynslagen finns bestämmelser om straff för brott mot tystnadsplikt och sekretess, för försummelse av skyldigheten att anmäla ett arbetsolycksfall eller en yrkessjukdom och för försummelse av skyldigheten att göra förhandsanmälan samt för försummelse av skyldigheten att lägga fram lagen. Bestämmelser om straff för arbetarskyddsbrott och för kränkning av arbetstagarrepresentanters rättigheter finns i strafflagen. Vid behov ger polisen handräckning till arbetarskyddsmyndigheterna.

Framläggning

Arbetsgivaren lägger fram denna lag och med stöd av den utfärdade författningar för arbetstagarerna på arbetsplatsen. Likaså lägger arbetsgivaren fram namn på och kontaktuppgifter för behörig arbetarskyddsmyndighet, arbetarskyddschef och arbetarskyddsfullmäktig på arbetsplatsen.

Tillsyn

Arbetarskyddsmyndigheterna har tillsyn över att bestämmelserna om arbetarskyddssamarbete och anmälningsskyldigheter följs. Om samarbetet har överenskommit genom ett riksomfattande avtal, utövar arbetarskyddsmyndigheterna inte tillsyn över det.